

GORICA



1. OPĆI I ADMINISTRATIVNI PODACI

Županija	Krapinsko - zagorska
Grad/općina	Grad Pregrada
Naselje	Pregrada
Katastarski podaci	k.č. br. 1093, 1094, 1095, 1096, 1092, 1091/1, 1091/2, 1090, 1104, 1089/1, 1105, 1113, 1112, 1108, 1109, 1107, 1103, 1102, 1097, 1101, 1100, 1099, 1098, 942/1, 941, 940, 942/2, 946, 933, 934, 932/1, 935, 936, 937, 932/2, k.o. Pregrada
Naziv	Dvorac Gorica
Nadležnost	Konzervatorski odjel u Krapini
Glavna datacija	16./17. stoljeće
Naručitelj	Obitelj Keglević
Vlasništvo	Privatno
Pravni status	Z-1907
Namjena	Stambena



Povijesni katastar imanja iz 1861. i zona zaštite na DOF podlozi

2. POLOŽAJ, ORGANIZACIJA I SASTAVNICE CJELINE

Dvorac Gorica nalazi se nedaleko od Pregrade, neposredno uz cestu za Đurmanec, na blago povišenom platou u odnosu na dolinu. Imanje je lokalnom cestom podijeljeno na dva dijela pa je u prednjem južnom dijelu dvorac, glavnim sjevernim pročeljem orijentiran na cestu, dok je na suprotnoj strani, u sjevernom dijelu imanja nekadašnja gospodarska zona s nekoliko do danas očuvanih zgrada i ribnjak s otočićem. Ribnjak, okružen pejzažno uređenim perivojem, bio je u potpunosti odvojen od dvorca. Danas se duž njegove istočne obale, prema gospodarskom sklopu, nalaze skupine visokih stabala koja su pripadala nekadašnjem perivoju.



2.1. DVORAC

Trokrilna jednokatna građevina ima četverokutno unutarnje dvorište koje je nekada s južne strane zatvarao zid. Tri jednokatna krila nejednakih su širina što utječe na visinu sljemena njihovih dvostrešnih krovovišta. Zapadno krilo ima produžetak u vidu dogradnje prizemne pomoćne zgrade. Kula kružnog tlocrta i stožastog krovovišta naglašava spoj južnog i istočnog krila te ih nadvisuje za jednu etažu. Karakteristično je istočno vrlo usko krilo koje je s vanjske strane poduprto zidanim kosim kontraforima. Stubište je smješteno u zasebnom volumenu dodanom na dvorišnu stranu istočnog krila.



Prostorna organizacija temelji se na tradicionalnoj formi nizanja prostorija duž vanjskih pročelja kojima se pristupa iz hodnika s orijentacijom na dvorište. Samo istočno usko krilo u prizemlju ima arkadni hodnik, a na katu niz međusobno povezanih prostorija bez hodnika. U središtu glavnog sjevernog krila smještena je veža iz koje se kroz uzdužni hodnik pristupa trokrakom stubištu vezanom za njegovo dvorišno pročelje. U prizemlju sjevernog krila je velika kuhinja i brojne utilitarne prostorije, dok su katne prostorije reprezentativni saloni i spavaće sobe. Salon je i u kružnoj prostoriji kule.

Zidovi i svodovi su zidani ciglom i kamenom. Prostorije prizemlja svodene su bačvastim svodovima zasječenim širokim susvodnicama. Katne prostorije najužeg istočnog krila svodene su križnim svodovima kao i hodnici obiju etaža. Ostale katne prostorije zaključuju stropovi. Kula ima kupolasti zaključak u prizemlju i na katu.



Pročelja dvorca artikulirana su prozorskim osima neujednačena ritma, a plohe su zaglađene žbukom, bez dekorativne arhitektonske plastike. Glavnim sjevernim pročeljem dominira polukružno zaključeni portal formiran kamenim klesancima s grbom obitelji Keglević na zaglavnom kamenu i još jednim grbom u punoj plastici od kojeg je očuvana samo jedna polovica. Pravokutni prozori katne zone imaju profilirane klupčice. Puškarnice su izvedene u zazidu nekadašnjih prozora.

U dvorcu je zahvaljujući izvornoj namjeni stanovanja zadržan autentični ambijent. Očuvana je vratna i prozorska stolarija, kamene ploče u hodnicima obiju etaža, drveni daščani podovi u prostorijama kata, klasicistička kaljeva peć, bidermajerski namještaj itd. Značajnijih intervencija u smislu obnove nije bilo. Dvorac se održava.



2.2. GOSPODARSKE ZGRADE

Gospodarska zona bila je smještena sjeverno od dvorca. Prema katastarskom prikazu iz 1861. postojale su tri veće zgrade nedaleko od ribnjaka i dvije manje prema dvorcu, od kojih niti jedna nije očuvana. Na mjestu izdužene zidanice u smjeru pružanja jezera, izgrađena je novija zgrada gospodarske namjene koja ne doprinosi ambijentalnoj vrijednosti cjeline.

2.3. PERIVOJ

Perivoj dvorca Gorica nalazio se u sjevernom dijelu imanja, duž istočne obale velikog ribnjaka s otočićem koji je u cijelosti očuvan do danas. Zanimljivost je da je perivoj bio udaljen od dvorca, čak i putem je bio odijeljen od njega. Formiran od samonikle šume hrasta kitnjaka i običnog graba, jednim dijelom postoji i danas. Pred istočnim krilom dvorca bio je veliki ortogonalno koncipiran cvijetnjak od kojeg danas nema tragova.



3. STANJE

Zidovi i međukatne konstrukcije dvorca u dobrom su stanju. Postoje pukotine nastale uslijed slijeganja konstrukcije na dijelu kule na spoju istočnog i južnog krila. Primjetna je prisutnost kapilarne vlage u prostorijama prizemlja i na pročeljima. U potresu od 22.3.2020 dvorac je dodatno oštećen i konstrukcijski oslabljen na mjestima već postojećih pukotina, što je osobito vidljivo na vanjskim zidovima kule.



4. VALORIZACIJA

Dvorac Gorica izgrađen je potkraj 16. i tijekom prve polovice 17. stoljeća kao trokrilni nizinski kaštel zatvorenog tipa s ugaonim cilindričnim kulama, stambeno-obrambene funkcije. Ovaj je građevni sloj, usprkos kasnijim izmjenama i prilagodbama potrebama vlasnika, do današnjih dana ostao očuvan i dominantan iz čega proizlazi visoka arhitektonska vrijednost dvorca. Naime, dvorac je i danas trokrilan s jednom očuvanom kulom na spoju sjevernog i istočnog krila, lučno zaključenim ulaznim portalom s grbom obitelji Keglević, tradicionalnog prostornog koncepta što podrazumijeva nizanje prostorija duž vanjskih perimetralnih zidova i uzdužne hodnike s orijentacijom na dvorište. Također, elementi konstrukcije prostorija prizemlja u vidu bačvastih svodova zasječenih širokim susvodnicama i križni svodovi hodnika u skladu su s vremenom nastanka dvorca. Iz najranijeg razdoblja potječu i kamene podne ploče u hodnicima prizemlja i kata kao i podne daske u katnim reprezentativnim prostorijama. Ove prostorije nose dekorativna obilježja kasnijih razdoblja što je posljedica uređenja i prilagodbe interijera duhu nove mode i trendova. Riječ je o bidermajerskom i neostilskom namještaju, klasicističkoj kaljevoj peći, zidnim oslicima koji potječu iz 19. stoljeća itd.

Imanje dvorca u Gorici postupno je tijekom 18. i 19. stoljeća prilagođavano novim standardima organizacije feudalnog dobra s gospodarskom zonom i geometrijski organiziranim povrtnjakom i cvijetnjakom te perivojno uređenim predjelom s velikim ribnjakom. Dakle, modernizacija i duh novoga vremena ostavili su traga u uređenju imanja znatno više nego na samom dvorcu, a karakteristični elementi očuvani su do današnjih dana u vidu relativno velikog ribnjaka s otočićem, okruženog stablima nekadašnjeg perivoja. Ovaj prostor predstavlja svjedočanstvo organizacije feudalnog imanja kao i načina života i privređivanja hrvatskoga plemstva. Dvorac je gradila obitelj Keglević koja uređuje imanje u cjelini koje ostaje u njihovom vlasništvu do 1883. kada ga grof Oskar Keglević prodaje Antunu Kaučiću, čija se obitelj brine o dvorcu do današnjih dana.

5. MJERE ZAŠTITE I PREPORUKE ZA OBNOVU I PRENAMJENU DVORCA I PRIPADAJUĆIH DIJELOVA KOMPLEKSA

1. Dvorac, k.č.br. 1093, k.o. Pregrada – stupanj zaštite: D2, D4

Obzirom na visok stupanj očuvanosti izvornih obilježja dvorca, koji pripada skupini najranijih primjera nizinskih kaštela stambeno-obrambenog karaktera, prilikom obnove je nužna primjena konzervatorskih metoda (održavanje, sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju

volumena, artikulacije i oblikovanja pročelja, prostornog ustroja, konstrukcijskih elemenata i opreme interijera. Prihvatljive su određene intervencije u interijeru s ciljem zadovoljavanja nove funkcije. Obnavljaju se i prezentiraju elementi očuvane povijesne opreme: prozorska i vratna stolarija, drveni i kameni podovi, oslici, kaljeve peći itd..

Najzapadniji dio sjevernog krila moguće je rekonstruirati u smislu faksimila povijesne zgrade, ukoliko postoji dokumentacija ili drugi materijalni izvori informacija na temelju kojih je moguće izvesti faksimil, ili suvremenog oblikovanja u osnovnim gabaritima povijesne zgrade koja se nalazila na tom mjestu.

2. Gospodarske zgrade, k.č.br. 940, 942/1, k.o. Pregrada – stupanj zaštite: G3

S obzirom da povijesne gospodarske zgrade nisu sačuvane, moguća je nova izgradnja na mjestu izduljene zidanice, koja se pružala duž ribnjaka, u smislu faksimila povijesne zgrade, ukoliko postoji dokumentacija ili drugi materijalni izvori informacija na temelju kojih je moguće izvesti faksimil, ili suvremenog oblikovanja u njenim osnovnim gabaritima.

3. Perivoj, k.č. 932/1, 934, 933, k.o. Pregrada – stupanj zaštite: P2, P3

U perivoju duž istočne obale ribnjaka potrebno je očuvati matricu i vrjedniji biljni fond. Obavezno je očuvanje ribnjaka s otokom.

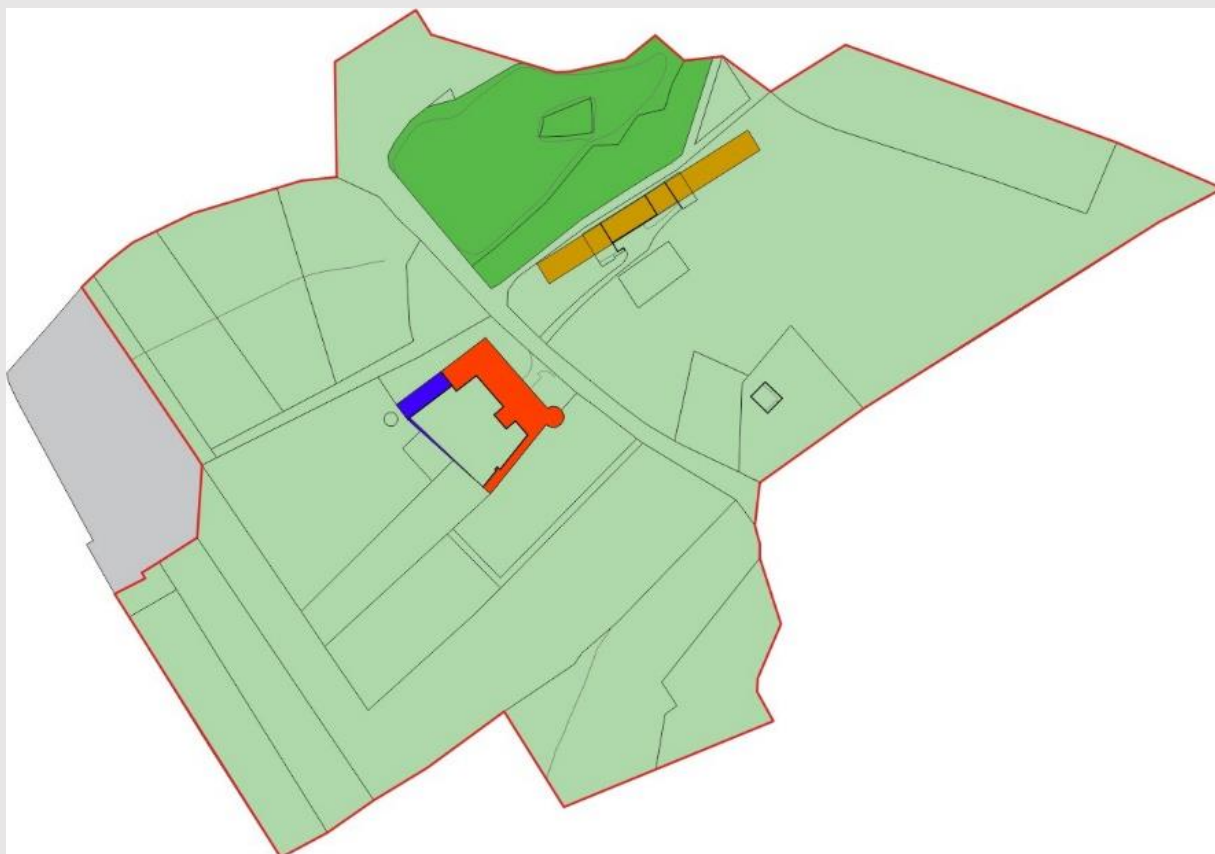
U preostalom dijelu obuhvata zaštite potrebno je održati zelenu zonu s mogućim novim načinom oblikovanja ili novim sadržajima koji su usklađeni s karakterom prostora.

4. Arheološka zona, k.č. 1096, k.o. Pregrada – stupanj zaštite: A

Na mjestu zapadne kule i krila potrebna su arheološka istraživanja.

5. Recentna izgradnja (zapadni rub obuhvata zaštite) – stupanj zaštite: R1

Za recentnu gradnju na zapadnom rubu obuhvata zaštite valorizaciju i smjernice donosi nadležni konzervatorski odjel.



DVORAC

D2



Primjena konzervatorskih metoda (održavanje, sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena, artikulacije i oblikovanja pročelja, prostornog ustroja, konstruktivnih elemenata i sačuvanih dijelova opreme interijera. Moguće su određene intervencije u interijeru s ciljem zadovoljavanja nove funkcije.

D4



Nova izgradnja u smislu faksimila povijesne zgrade (ukoliko postoji dokumentacija ili drugi materijalni izvori informacija na temelju kojih je moguće izvesti faksimil) ili suvremenog oblikovanja u osnovnim gabaritima povijesne zgrade koja se nalazila na tom mjestu.

GOSPODARSKE ZGRADE

G3



Nova izgradnja u smislu faksimila povijesne zgrade (ukoliko postoji dokumentacija ili drugi materijalni izvori informacija na temelju kojih je moguće izvesti faksimil) ili suvremenog oblikovanja u osnovnim gabaritima povijesne zgrade koja se nalazila na tom mjestu.

PERIVOJ

P2



Očuvanje ili rekonstrukcija matrice s mogućim uvođenjem novog biljnog fonda i opreme.

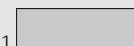
P3



Očuvanje zelene zone ili parterno uređenje bez nove izgradnje, sve usklađeno s karakterom prostora (prema konzervatorskim smjernicama nadležnog konzervatorskog odjela).

RECENTNA IZGRADNJA

R1



Valorizaciju i smjernice donosi nadležni konzervatorski odjel.

6. BIBLIOGRAFIJA I DOKUMENTACIJA

Obad Šćitaroci, Mladen; Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, Zagreb, 2005.

Umjetnička topografija Hrvatske: Krapinsko-zagorska županija, Institut za povijest umjetnosti, Zagreb, 2008.

Dvorci i kurije sjeverne Hrvatske – stanje i mogućnosti njihova uključivanja u suvremeni život, grupa autora, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, Zagreb, 1970.

Foto dokumentacija: Fototeka Ministarstva kulture, Fototeka Konzervatorskog odjela u Krapini i Zagrebu